

Jari Kanerva

Suomalainen hiihtopolitiikka ennen toista maailmansotaa

Vuonna 2010 tuli kuluneeksi 100 vuotta Kansainvälisen hiihtokomission perustamisesta, mikä oli lähtölaukaus kansainväliselle hiihtotoiminnalle sekä Kansainväliselle hiihtoliitolle. Vuonna 2011 tuli kuluneeksi 100 vuotta suomalaisten ensimmäisistä askelista kansainvälisessä hiihtopolitiikassa.

Hiihtokilpailujen lisääntyessä 1800-luvun lopussa pohjoisen Suomen hiihtopiirit halusivat perustaa maahan keskusjärjestön. Ensimmäinen yritys tehtiin vuonna 1894, jolloin asialla olivat Oulun hiihtojen puuhamiehet, mutta hanke ei toteutunut. Kesti vielä vuosia ennen kuin valtakunnallisen liiton perustaminen oli jälleen ajankohtainen. Maaliskuussa 1907 pidettiin Helsingissä suunnitteleva kokous, jota oli edeltänyt vapaaehtoinen R.F. von Willebrandtin ja maisteri Ivar Wilskmanin vetoamus asiasta *Suomen Urheilulehdessä*.¹ Liitto Suomen Hiihtourheilun edistämiseksi (LSHE)² perustettiin 17.11.1907 pidetyssä kokouksessa. Puheenjohtajaksi valittiin von Willebrandt ja varapuheenjohtajaksi Wilskman. Yhdistyksen yleinen kokous pidettiin tammikuussa 1908, jossa päätettiin, että LSHE ei liity vuonna 1900 perustettuun Suomen Voimistelu- ja Urheiluliittoon (SVUL) vaan toimii itsenäisenä yhdistyksenä. Tästä seurasi SVUL:n ja LSHE:n välille arvovaltakiista kotimaan latujen hallinnasta, jota kielikysy-

mys vielä pahensi. Lisäksi keskustelun alla olivat ulkomaisten hiihtosuhteiden hoitaminen ja valvominen, joihin SVUL tunsu vetoa. Vastapainoksi LSHE:n edustajilla oli henkilökohtaisia kontakteja pohjoismaisiin hiihtopiireihin, mutta ei varoja suhteiden hoitamiseen.³

LSHE ehdotti yhteistyötä SVUL:n kanssa 1910-luvun alussa. Kysymyksestä muodostui kuitenkin vaikea, koska kumpikin liitto halusi pitää kiinni arvovallastaan. Lisäksi asiaan sekoitettiin kielipolitiikka ruotsinkielisten LSHE:n johtohenkilöiden pitäessä suomenkielisten mielestään kiinteää yhteyttä Ruotsiin. SVUL katsoi asiakseen Suomen johtavana urheilujärjestönä, jona se itseään piti, ottaa hiihto ennen pitkää ohjelmaansa. Maisteri Lauri Pihkalan johtaman toimikunnan ehdotuksesta hyväksyttiin liiton keskushallinnon kokouksessa toukokuussa 1910 uusi organisaatio. Sen mukaan SVUL:ssa tulisi olemaan neljä jaostoa, joista yksi edusti hiihtoa, luistelua ja pyöräilyä yhteisesti.⁴

Jaosto ei saanut paljonkaan aikaan hiihtourheilun edistämiseksi, mutta järjesti mestaruuskilpailut vuonna 1911. Kun LSHE pani samana päivänä toimeen kansainväliset von Willebrandtin pokaalikelipailut, juopa liittojen välillä syveni entisestään. SVUL:n hiihtojaosto teki joulukuussa 1911 päätöksen, ettei SVUL:n tunnusta LSHE:tä itsenäiseksi liitoksi ja että jäsenten osanotto SVUL:n alaisiin kilpailuihin kielletään. ”Helsingissä tammikuulla” 1912 päivätyllä kirjelmällä SVUL ilmoitti piireille, etteivät liittoon kuuluvien seurojen jäsenet saa liitosta erottamisen uhalla kilpaila liittoon kuulumattomien seurojen järjestämissä kilpailuissa.⁵ LSHE:n toiminta oli kuitenkin jo hiipunut varojen puutteeseen, vaikkei se siitä ollut ilmoittanutkaan. Säännöissään julkituomiinsa tavoitteisiin se ei ollut päässyt. Näin SVUL:n hiihtojaostosta tuli merkittävin toimija.

Vuonna 1915 hiihtojaosto erotettiin pyöräily- ja luistelujaostosta, ja sen tehtäviksi tulivat: a) kehittää, johtaa ja valvoa hiihtoa, b) huolehtia maan edustamisesta, c) panna toimeen kansainvälisiä hiihtokilpailuja, d) kehittää suksia ja muita hiihtovälineitä, e) edistää hiihtovälineiteollisuutta, f) edistää mäenlasku-urheilua. Samana vuonna SVUL:n keskushallinto hyväksyi ehdotuksen SVUL:n hiihtojaoston liittymisestä Kansainvälisen hiihtokongressin jäseneksi.⁶

Hihtokongressi kokoontuu

Kun Norjan hiihtoliitto perustettiin vuonna 1908, pohdittiin siellä mahdollisuutta perustaa kansainvälinen hiihtojärjestö. Seuraavana vuonna helmikuussa 1909 Morezissa Ranskassa pidettyjen kansainvälisten hiihtokilpailujen yhteydessä Norjan hiihtäjien valmentaja Durban Hansen kutsui eri maiden hiihtoliittojen edustajat yhteiseen hiihtokongressiin Kristianiaan, nykyiseen Osloon. Erityisen innostuneita asiasta olivat Ranskan, Italian ja Sveitsin edustajat.

Ruotsin hiihtoliitto (perustettu 1908) lähetti LSHE:lle maaliskuussa 1909 kirjeen, jossa tiedusteltiin suomalaisten kantaa kansainvälisen hiihtoliiton perustamiseen. Toukokuussa kysely uudistettiin. Siihen olivat tuolloin vastanneet myönteisesti jo Venäjän, Saksan, Itävallan, Ranskan, Englannin, Skotlannin ja Norjan liitot. Samaan aikaan Norjan hiihtoliitto pyysi suomalaisia allekirjoittamaan kiertokirjeen, jotta asia etenisi. Vielä marraskuussa 1909 Ruotsin ja Norjan hiihtoliitot peräsivät suomalaisten kantaa. Samalla he kutsuivat LSHE:n edustajan helmikuun 1910 Holmenkollenin kisojen yhteydessä järjestettävään kokoukseen suunnittelemaan kansainvälistä hiihtoliittoa. Kutsu uudistettiin vielä joulukuun lopussa 1909.⁷

Ensimmäinen kansainvälinen hiihtokokous pidettiin 18.2.1910 Kristianiassa. Norjan liiton puheenjohtaja Karl Roll toivotti kymmenen kansallisen hiihtoliiton edustajat tervetulleeksi. Käytyjen keskustelujen tuloksena perustettiin Kansainvälinen hiihtokomissio (CIS). Sen tärkeimmäksi tehtäväksi asetettiin eri hiihtolajien sääntöjen luominen ja kehittäminen sekä palkintorahoista luopuminen amatööriyden nimissä. Huolimatta vilkkaasta pohjoismaisesta kirjeenvaihdosta paikalla ei ollut LSHE:n edustajia, vaan norjalaiset edustivat myös suomalaisia.⁸

Tammikuussa 1911 LSHE sai jälleen kutsun vuoden 1911 Kansainväliseen hiihtokongressiin Tukholmaan. Maaliskuussa pidetty kongressi hyväksyi ensimmäiset kansainväliset hiihtokilpailujen säännöt.⁹ Suomen edustajana kokouksessa toimi ruotsalainen, mutta Suomessa vaikuttanut kreivi Louis Sparre¹⁰, joka oli toiminut LSHE:n varapuheenjohtajana vuosina 1908–1909.¹¹

Kolmannessa Kansainvälisessä hiihtokongressissa vuonna 1912 Münchenissä pinnalle nousi amatöörikysymys. Uusien sääntöjen mukaan amatöörikilpailuissa ei saanut jakaa rahapalkintoja eikä osallistumisesta

Kansainvälisen hiihtokongressi kokoontui Tukholmassa vuonna 1911. Suomalaiset hiihtopiirit osallistuivat tuolloin ensimmäisen kerran hiihtokongressin toimintaan. Puheenjohtajana toimi ruotsalainen J. Edström (numero 1) ja Suomen edustajana oli kreivi Louis Sparre. Hän on alarivissä vasemmalla (numero 14).

korvauksia. Näin ammattilaisilla ei ollut enää asiaa kansainvälisiin kisoihin. Vuonna 1914 hiihtokongressi keskusteli olympiakisoista. Saksan edustaja ehdotti hiihdon ottamista olympiakisojen lajiksi. Ruotsalaiset vastustivat ehdotusta, koska pitivät Pohjoismaisia kisoja tärkeämpinä kuin olympiakisoja.¹²

Ruotsalaisten maine kisajärjestäjinä auttoi Tukholmaa voittamaan vuoden 1912 olympiakisojen isännöyden. Tästä alkoivat hankaluudet hiihtorintamalla. Ruotsalaiset eivät halunneet ottaa talvilajeja olympiakisojen ohjelmaan, koska helmikuussa 1913 Tukholmassa pidettäisiin jälleen Pohjoismaiset kisat. Kansainvälisen olympiakomitean kokouksessa Budapestissä 1911 italialainen kreivi Brunetta d'Usseaux ehdotti, että ”olympiavuotta” voitaisiin jatkaa seuraavaan kevääseen ja Pohjoismaiset kisat täten liittää osaksi olympiaorganisaatiota. Ajatus sai lämpimän tuen keskieurooppalaisilta KOK:n jäseniltä. Ruotsalainen Viktor Balck, joka johti kumpienkin kisojen järjestelykomiteaa, piti hanketta kuitenkin vallankaappausyrityksenä: olympialaiset talvikilpailut uh-

kaisivat Pohjoismaisten kisojen ja yleensäkin Pohjoismaiden etuoikeutettua asemaa kansainvälisessä talviurheilussa. Rauhan säilyttämiseksi Kansainvälisen olympiakomitean puheenjohtaja Pierre de Coubertin asettui tukemaan Balckia. Vuoden 1912 olympiakisat järjestettiin ilman talvilajeja ja talven 1913 Pohjoismaiset kisat ilman olympiatunnuksia.¹³

Talviolympiakysymys nousi pian uudelleen esiin KOK:ssa, tällä kertaa saksalaisten aloitteesta. Vuonna 1914 KOK jakoi Pariisin kokouksessaan olympialajit pakollisiin ja vapaavalintaisiin. Jälkimmäisten listalle lisättiin luistelu, hiihto ja jääkiekko. Nämä lajit liitettiin myös vuoden 1916 olympiakisojen ohjelmaan. Jäälajit oli määrä järjestää Berliinissä, hiihtokilpailut Feldbergissä Schwarzwaldin vuoristossa. Ensimmäinen maailmansota teki kuitenkin suunnitelmat tyhjiksi.¹⁴

SVUL:n keskushallinto hyväksyi 13.6.1915 ehdotuksen liittymisestä Kansainvälisen hiihtokongressin jäseneksi. Maailmansodasta johtuen mukaan pääseminen viivästyi. Suomi otettiin mukaan pohjoismaiseen yhteistyöhön skandinaavisessa urheilukongressissa Kristianiassa 1920.¹⁵ Vuonna 1922 Suomen edustajat osallistuivat Tukholmassa kansainväliseen hiihtokongressiin, jolloin hiihtokomitean jäsenmaat tulivat pelkästään Pohjoismaista ja Keski-Euroopasta. Suomen edustajat K.E. Levälähti (SVUL:n hiihtojaosto) ja Yngve Pacius (Svenska Finlands Skidförbund, perustettu vuonna 1921) saivat todeta Norjan ja Ruotsin auktoriteetin hiihtoasioissa. Suomi tulokkaana rinnastettiin lähinnä sellaisiin hiihtomaihin kuin Saksa ja Sveitsi.¹⁶

Talviolympiakysymystä puitiin jälleen KOK:n Lausannen kongressissa 1921. Vuoden 1924 olympiakisat myönnettiin Pariisille, ja ranskalaiset tarjoutuivat ottamaan ohjelmaan myös talvilajit omana kilpailunaan. Ruotsin ja Norjan edustajat onnistuivat Suomen KOK:n jäsenen Ernst Krogiuksen tukemana torjumaan ehdotuksen. Kongressi hyväksyi kuitenkin markiisi de Polignacin esityksen, jonka mukaan ranskalaiset saivat järjestää KOK:n suojeluksessa erityisen talviurheiluviikon. Ranskalaiset valitsivat isäntäkaupungiksi Chamonix'n.

Skandinaavien jarrutustaktiikka herätti närkästystä olympialiikkeessä. Ruotsin ja Norjan talviurheilujohtajat laativat de Coubertinille Lausannen kongressin alla puolustuskirjelmän, johon Krogius Suomen puolesta yhtyi. Pohjoismaiden mielestä olympiakisoissa tulisi kilpailla vain sellaisissa lajeissa, joita voidaan harrastaa koko maailmassa. Pohjolasta olisi myös

kovin kallista ja hankalaa matkustaa kauas kilpailuihin, varsinkin kun sopeutuminen vieraisiin sää- ja maasto-oloihin vaatisi kuukauden totutteluajan. Pohjoismaiden olisi myös vaikea itse järjestää talviolympiakisoja, jos ohjelmassa olisi kelkkailun ja jääkiekon kaltaisia niille tuntemattomia lajeja. Luistelulle riittäisivät sen omat MM- ja EM-kisat ja hiihdolle jo olemassa oleva kilpailuvaihto. Kirjelmä päättyi muistutukseen, että koska Suomi, Norja ja Ruotsi ovat olleet muiden kansojen oppimista-reita hiihdossa ja luistelussa, he puhuvat nytkin auktoriteetin voimalla. Lopuksi varoitettiin, että mikäli talviolympiakisoista tulee kuitenkin totta, Pohjoismaiden osanoton varaan ei kannata laskea.¹⁷

Suomalaiset olivat seisseet pohjoismaisessa talviolympiakisojen torjuntarintamassa pikemminkin lojaalisuudesta kuin vakaumuksesta. Norja halusi suojella Holmenkollenin kisojaan ja Ruotsi pelkäsi Pohjoismaisten kisojen menettävän merkityksensä, joten maat omaksuivat kielteisen kannan talviolympiakysymykseen. Suomella ei vielä 1920-luvun alussa ollut omia talvisia suurkisoja, mutta se tuki naapureitaan. Kielteistä kantaa olympialaisiin talvikisoihin perusteli K.E. Levälahti *Suomen Urheilulehdessä*:

Hiihto on liian ylhäinen urheilu olympialaisiin kisoihin ja vain korkea Pohjola on kyllin hyvä sitä helmoissaan vaalimaan. Toisaalta ei muualta löydy Pohjolan edustajille tasaväkisiä kilpailijoitakaan.¹⁸

Pohjoismainen vastarinta ei auttanut, sillä Keski-Euroopan maat ajoivat tahtonsa läpi. Vuoden 1922 Kansainvälinen hiihtokongressi päätti Tukholman kokouksessa, että olympiakisojen järjestäjät voivat pitää talviurheiluviikon Chamonix'ssa 1924. Se ei kuitenkaan olisi osa olympiakisoja eikä siellä jaettaisi olympiamitaleita.¹⁹

Kansainvälinen hiihtoliitto perustetaan

Myös Suomessa käytiin keskustelua Kansainvälisen hiihtoliiton perustamisesta, mikä loisi vankemman pohjan arvokilpailujen kehittämiseksi. Toivottiin, että eri maissa ja vaihtelevassa maastossa järjestetyt kisat horjuttaisivat Norjan johtoasemaa. SVUL:n hiihtojaosto tuki hanketta, vaikka sen puheenjohtaja Toivo Aro antoi yrityksestä vuoden 1923 alus-

sa pessimistisen lausunnon. Hänen mukaansa hiihdolla ei olisi samoja edellytyksiä kehittyä kansainväliseksi urheiluksi kuin esimerkiksi luistelulla, koska hiihtomenestys painottui Pohjoismaihin. Aro esitti kansainvälisen mielenkiinnon lisäämiseksi hiihtoon maailman tai Euroopan mestaruuskisoja. Ensimmäisenä tehtävänä olisi kehittää tehokas kansainvälinen organisaatio luistelun esikuvan mukaisesti, minkä jälkeen voitaisiin ajatella menestymistä.²⁰

Vuonna 1923 Helsingissä toimeenpannuista toisista Suomen Talvikisoista tehtiin se johtopäätös, että kolmansia ei enää kannata järjestää. Olympiarintamalla ranskalaiset tekivät parhaansa häivyttääkseen sen seikan, että tulevilla Chamonixin kisoilla ei ollut virallista olympia-statusta. Kisavalmistelusta vastasi Pariisin kisojen järjestelykomitea. Suomessa asiaa hoiti Suomen Olympiakomitea, joka myönsi SVUL:n hiihtojaostolle 50 000 (vastaa noin 18 600 euroa vuonna 2008) ja Suomen Luistinliitolle 35 000 markkaa (vastaa noin 10 700 euroa vuonna 2008) iskukykyisen joukkueen lähettämiseksi Chamonixiin.

SVUL:n kiinnostus hiihdon kansainväliseen järjestötoimintaan oli herätetty. Vuoden 1923 Prahnan hiihtokongressissa oli Suomen edustajana K.E. Levälahti. Matkasta oli keskusteltu SVUL:n liittojohtokunnan kokouksessa saman vuoden alussa ja varat myönnetty sillä perusteella, että SVUL:n olisi valvottava tilaisuudessa esille tulevia kysymyksiä. Suomen ruotsinkielisen hiihtoliiton (SFS) erimielisyydet SVUL:n hiihtojaoston kanssa heijastuivat myös kansainväliselle areenalle. Prahassa SFS:llä piti olla paikalla edustaja, mutta siihen ei ollut taloudellista mahdollisuutta. Ruotsin liitto auttoi kuitenkin asiassa ja SFS:ää edusti kokouksessa ruotsalainen T. Bång.²¹

Kongressin tärkein kysymys kosketti Kansainvälistä Hiihtoliittoa, jonka perustaminen hyväksyttiin. Asian ollessa esillä Levälahti omaksui tarkkailevan asenteen eikä osallistunut keskusteluihin. Ainoastaan käsiteltäessä seuraavaa kongressipaikkakuntaa Levälahti esitti Chamonix'n vastaehdokkaaksi Helsinkiä. Asia meni äänestykseen, jossa Levälähden ehdotus hävisi äänin 7–4. Chamonix sai kannatusta Ranskalta, Norjalta, Sveitsiltä, Tshekkoslovakialta, Ruotsilta, Jugoslavialta ja Romanianla. Helsinki sai äänensä Suomelta, Unkarilta, Itävallalta ja Saksalta.²²

Kahdeksas kansainvälinen hiihtokongressi pidettiin helmikuussa 1924 Chamonix'n talvikisojen yhteydessä. SVUL:n edustajina toimivat

K.E. Levälahti ja Armas Palmros. Tilaisuuden alussa käytettiin puheenvuoroja Kansainvälisen hiihtokomitean vanhanaikaisuudesta ja kyvyttömyydestä hoitaa jatkuvasti kasvavia yhteyksiä eri puolille maapalloa. Prahassa tehty periaatepäätös saatiinkin käsitellyksi norjalaisten vastuksesta huolimatta. Näin Kansainvälinen hiihtoliitto (FIS) saatiin perustetuksi (2.2.1924), mikä vahvisti Pohjoismaiden asemaa hiihtoperheessä. Liiton sääntöjen mukaan hallituksessa tuli olla edustajat Norjasta, Ruotsista ja Suomesta. Myös puheenjohtaja tuli valita näistä maista.²³ Vielä FIS:n perustamisen jälkeen SVUL:n edustaja Levälahti yritti jarruttaa SFS jäsenyyttä maailmanjärjestössä. SFS:n jäsenyyden säilymisen ratkaisi muiden Pohjoismaiden myötämielisyys, jota he perustelivat sillä, että Tshekkoslovakiasta oli FIS:n jäsenenä kaksi liittoa (tshekkiläinen ja saksankielinen).²⁴ Suomen Olympiakomitean puheenjohtaja Ernst Krogius sai aikaan vuonna 1925 sopimuksen, jonka mukaan SVUL lähetti kansainvälisiin kongresseihin kaksi ja ruotsinkielinen hiihtoliitto yhden edustajan.²⁵

Chamonix'ssa suomalaisten kannalta merkittävää oli vuoden 1926 hiihtokongressin myöntäminen Helsingille, joten edellisen vuoden ehdokkuus ei ollut mennyt hukkaan. Lisäksi keskusteltiin hiihdosta olympialajina ja päädyttiin alustavasti Pohjoismaiden painostuksella kantaan, ettei hiihto kuulu olympiaohjelmaan. Chamonix'ssa kilpailtiin päätöksestä huolimatta hiihtolajeissa, ja asia päätettiin ottaa uudelleen esille vuoden 1926 kongressissa.²⁶

Talviolympiakisoista tuli lopullisesti totta vuonna 1925. KOK:n Prahan kokous päätti perustaa erillisen syklin olympialaisille talvikisoille, joiden järjestelyvastuu kuuluisi kunkin vuoden kesäkisojen isäntämaalle. Heti aluksi jouduttiin asiassa tosin tekemään poikkeus, kun vuoden 1928 kisat oli myönnetty Amsterdamille. Sveitsi tarjoutui päästämään hollantilaiset pulasta, ja KOK valitsi Lissabonissa vuonna 1926 talvikisaisännäksi Sankt Moritzin. Sama kokous päätti myöntää Chamonix'n kisoille taannehtivasti ensimmäisten olympialaisten talvikisojen arvon.²⁷ Vuonna 1965 FIS päätti, että vuoden 1924 Chamonix'n olympiavoittajat saavat myös maailmanmestari-tittelin. Kisat julistettiin näin jälkikäteen ensimmäisiksi hiihdon maailmanmestaruuskilpailuiksi.²⁸

Kymmenes hiihtokongressi pidettiin 4.2.1926 Lahden kaupungintalolla. SVUL:n hiihtojaostoa edustivat Levälahti ja maisteri Toivo Aro,

ja SFS:n edustajana toimi johtaja Otto Brandt. Kokoukselle oli tunnusomaista Keski-Euroopan maiden ja Pohjoismaiden lisääntyvät erimielisyydet. Vuoden 1928 kongressijärjestelyt sai Sveitsi keskieuropalaisten delegaattien äänillä, kun vastaehdokkaana oli Oslo. Tämä oli norjalaisille merkittävä arvovaltatappio. Kokouksen siirtyessä merkittäviin kysymyksiin oli ilmapiiiri kireä. Kansainvälinen Olympiakomitea oli pyytänyt FIS:ltä kantaa hiihtolajien liittämistä olympiaohjelmaan. Jo aikaisemmissa keskusteluissa Norja, Ruotsi ja Suomi olivat vastustaneet ajatusta, keskieuropalaisten kannattaessa. Jyrkimmällä kannalla oli Norja, joka uhkasi boikotoida tulevia St. Moritzin kisoja. Suomea kongressissa edustanut Toivo Aro raportoi tilaisuudesta happamasti SVUL:n hiihtojaoston julkaisussa:

Siten lyötiin taas yksi naula olympialaisten kisain ruumisarkkuun. Paisuttamalla näiden kisojen ohjelmaa koko vuoden kestäviksi tällaisilla urheilulajeilla, joiden harjoittamiseen ei kaikilla mailla ole mahdollisuutta, vieroitetaan olympialaisista kisoista useita kansoja. Ne menettävät alkuperäisen luonteensa ja merkityksensä.²⁹

Boikottiuhkauksista luopunut Norja voitti St. Moritzin olympiakisoissa³⁰ vuonna 1928 kuusi kultamitalia, Ruotsi kaksi ja Suomi pikaluistelija Clas Thunbergin ansiosta samoin kaksi. Suomen hiihtojoukkuetta kisoissa johti Toivo Aro, joka kirjoitti aiemmasta kritiikistään luopuneena samana vuonna ilmestyneessä Olympialaiskisasat-teoksessa:

Vielä [1926] oltiin siinä omahyväisessä uskossa, että hiihto on hiihtoa vain pohjoismaissa, ja että se Keski- ja Etelä-Euroopassa on vain hotelliurheilua, vailla sitä kansallista pohjaa, joka tällä urheilumuodolla on pohjoismaissa. [...] Nyt kun hiihto kuuluu olympialaisten kisain ohjelmaan, täytyy meidän vastustavalla kannalla olleittenkin tunnustaa, että se on aivan oikein ja paikallaan.³¹

Alppiihdistä hovikelpoinen

Alppiihdon kilpailumuotojen brittiläinen kehittäjä Arnold Lunn käytti tarmoaan Ski Club Great Britainiassa (SCGB) nostaakseen alppiihdon muiden hiihtolajien rinnalle. Huhtikuussa 1926 SCGB haki kansallisilta hiihtoliitoilta tukea kehittämänsä syöksylaskun ja slalom-hiihdon liittämiseksi seuraavien olympialaisten talvikisojen ohjelmaan (St Moritz 1928) ja myös muihin FIS:n alaisiin kisoihin. Kirjeen mukaan oli liitetty SCGB:n perustelut hankkeelle ja olemassa olevat säännöt. Suomen Urheiluarkiston kokoelmissa olevaan kirjeeseen oli myös liitetty Levälähdelle tehty suomenkielinen käännös, jossa Downhill Race ja Slalom Race oli käännetty ”alasmäki” ja ”slalomi” kilpailuiksi.³² Mikään kansallinen hiihtoliitto ei kuitenkaan vastannut kirjeeseen.³³

Pujottelu ja syöksylasku nousivat keskeiselle sijalle St. Moritzin kongressissa helmikuussa 1928. Slalomin kehittäjä Arnold Lunn ehdotti esitellessään alppiihtoa, että FIS ottaisi uudet lajit kilpailuohjelmaansa. Ruotsalaisen puheenjohtaja Ivar Holmqvistin mukaan näiden kilpailujen järjestäminen oli mahdotonta FIS:n mestaruuskilpailuissa tai olympialaisissa talvikisoissa. Päätöksen valmistelu siirrettiin sveitsiläisen K. von Graffenriedin johtamaan komiteaan, jonka suomalaisjäsenenä oli Toivo Aro ja alppiihdon asiantuntijana Arnold Lunn. Toimikunta piti kolme kokousta ja esitti kongressille, että vähäisen kokemuksen vuoksi alppilajeja ei voida liittää FIS:n kilpailusääntöihin. Toimikunta kehotti eri maita keräämään kokemuksia elokuuhun 1929 asti ja välittämään ne toimikunnan puheenjohtajalle. Holmqvist totesi, että

[...] kyseiset mäenlasku ja slalomkilpailut eivät juuri kiinnosta ainakaan pohjoismaalaisia. Erilläänkin on slalomurheilu mahdotonta pohjoismaalaisille sopimattoman maalaatunsa vuoksi; sitä vastoin koetettaisiin järjestää mäenlaskukisoja (Abfahrt).³⁴

Kongressi hyväksyi toimikunnan tekemän ehdotuksen, jonka johdosta Lunn kiitti huomaavaisuudesta, jota kongressi on osoittanut hänen ehdotukselleen.³⁵

Vuoden 1928 *British Ski Year Book* raportoi samasta kongressista seuraavasti:

Von Graffenried nousi puhujakorokkeelle ja mainitsi, että sveitsiläiset ovat kokeilleet slalomia viimeisissä mestaruuskisoissaan, mutta he olivat hyvin pettynyttä tuloksiin. Smith-Kielland sanoi, että useimmissa murtomaahiihtokisoissa osa reitistä kulkee metsässä ja tällä perusteella vastustaa keinotekoisia slalomia. Brittiläinen slalom sattuu olemaan keinotekoinen laji. Tämän jälkeen korokkeelle nousi Toivo Aro, joka kertoi maansa olevan niin tasainen, että Suomessa ei voida järjestää syöksyki-soja. Nämä kolme puheenvuoroa eivät johtaneet ehdotuksiin. Arnold Lunn puolusti vielä näkemystään: ”Emme pyydä ottamaan slalomia tai syöksylaskua jokaisen kilpailun ohjelmaan, vaan pyydämme, että niitä ei suljettaisi ulkopuolelle ilman kokeilua.”³⁶

Von Graffenried ehdotti lopuksi komitealle, että se suosittelisi kongressille Alppien ulkopuolisten maiden kokeilevan alppihiihtoa brittiläisillä säännöillä kuluvan vuoden aikana. Kongressi hyväksyi ehdotuksen, jolloin varsinainen päätös hyväksymisestä siirtyi 1930 Oslossa pidettävään kongressiin.³⁷

Suomalaisten urheilujohtajien ensimmäiset käytännön kosketukset alppihiihtoon tulivat FIS:n kilpailussa Puolassa 1929. Zakopanessa kilpaili syöksyssä englantilaisia, sveitsiläisiä ja puolalaisia laskijoita, miesten ja naisten laskiessa samassa sarjassa. Kilpailun jälkeen Kansainvälisen hiihtoliiton presidentti, ruotsalainen Ivar Holmqvist, kertoi, että Ruotsissa tuskin ollaan kiinnostuneita kyseisestä lajista.³⁸

Elokuussa 1929 Pohjoismaat kokoontuivat Osloon pohtimaan yhteistä linjaa kansainvälisissä hiihtokysymyksissä. Keskustelussa oli myös Arnold Lunnin ehdotus alppilajien ottamisesta hiihtoperheeseen. Norjan, Ruotsin ja Suomen suhtautuminen asiaan oli pääosin kielteinen, koska lajin katsottiin suosivan liäksi keskieurooppalaisia maastoja. Ainoastaan syöksylaskua voitiin harkita, mikäli sen sääntöjä muutettaisiin. Suomen edustajana kokouksessa oli Toivo Aro.³⁹

Oslon hiihtokongressissa 1930 Sveitsin Karl Dannegger avasi keskustelun ja selvitti kongressille slalomin ja syöksylaskun uudet säännöt. Hän suositteli brittiläisten ehdotuksen hyväksymistä. Sen jälkeen Norjan N.R. Östgaard kehotti hyväksymään päätöksen eikä näin ollen vastustanut slalomin ja syöksylaskun ottamista FIS:n kansainvälisiin sääntöihin. Pohjoismaiden päätös oli suuri yllätys kaikille. Miten tähän oli päädytty? Iltapäivällä pohjoismaiset delegaatiot olivat tavanneet ja muuttaneet aikaisemmat kantansa huomattuaan jäävänsä yksin kielteisen mielipiteen kanssa. Itävaltalainen Rohmberg sanoi olevansa iloinen, että ongelma oli saatu ratkaistua näin helposti ilman dramaattisia puheenvuoroja. Minkään maan edustajat eivät pyytäneet puheenvuoroja, jopa Arnold Lunn oli vaiti. FIS:n presidentti Ivar Holmvist sanoi hymyillen:

Ehdotan, että hyväksymme seuraavan ehdotuksen kansainvälisten sääntöjen pykälään kolme: syöksylasku- ja slalomkisoja saa järjestää.⁴⁰

Päätöksen jälkeen salissa syntyi aplodimyrsky. Yksinkertainen lause muutti radikaalisti hiihtomaailman.⁴¹

Pohjoismaat vastustavat nais- ja alppihiihtoa

Vuonna 1933 Pohjoismaiden hiihtokongressi järjestettiin Lahdessa. Kokouksessa pohdittiin vuoden 1936 olympiaohjelmaa, etenkin alppilajien ja naisten lajien osalta. Norjalainen Östgaard kertoi saaneensa käsityksen, että slalom- ja syöksyhiihto tulisivat olemaan uusina lajeina Garmisch-Partenkirchenin olympiakisoissa myös naisille. Hänestä ”naisten esiintymisessä oli näytökseen vivahtavaa”. Vuonna 1931 perustetun Suomen Hiihtoliiton edustaja johtaja Juho Hillo mainitsi, että Suomessa ei ymmärretä juurikaan näitä uusia ”mäkikilpailulajeja”. Hänen mukaansa suomalaiset ovat mukana rajoittamassa ohjelman liiallista laajenemista. SFS:n edustaja sotilasohjaaja Stähne huomautti myös, että Suomessa ei ole mahdollisuuksia kyseisiin uusiin lajeihin ja näin myös ruotsinkielinen hiihtoliitto vastusti niiden ohjelmaan ottamista. Ruotsin edustaja, revii-sori Nissing piti syöksyhiihtoa naisille sopivampana kuin maastohiihtoa.

Hän ei kannattanut lisäyksiä kilpailuohjelmaan, vaan katsoi, että niitä on vastustettava niin pitkälle kuin mahdollista. Kokouksen yksimielinen kanta oli, että olympiaohjelmaan ei tulisi ottaa mukaan alppilajeja eikä naisten kilpailuja.⁴² Huolimatta Pohjoismaiden mielipiteestä XIII hiihtokongressi vuonna 1934 Sollefteåssa Ruotsissa päätti, että vuoden 1936 olympialaisten talvikisojen (Garmisch-Partenkirchen) ohjelmaan lisättiin alppihiihto sekä miehille että naisille.

Sollefteåssa FIS:n kongressi asetti myös erillisen alakomitean syöksy- ja pujotteluhiihdon kansainvälisten kilpailumääräyksiä muuttamiseksi.⁴³ Kansainvälinen hiihtoliitto päätti kongressissaan vuonna 1930 norjalaisen ehdotuksesta, että palkatut hiihdonopettajat saavat osallistua FIS:n alaisiin kilpailuihin ja olympialaisiin talvikisoihin Lake Placidissa 1932. Kun Kansainvälinen Olympiakomitea maaliskuussa 1934 Oslossa pitämässään kokouksessa päätti, että hiihdonopettajat eivät saa osallistua vuoden 1936 olympialaisiin kisoihin, tuli tämä yllätyksenä FIS:n jäsenille. Erikoista oli, että ehdotuksen takana oli norjalainen olympiakomitean jäsen. Asiasta ei ollut neuvoteltu Norjan hiihtoliiton edustajien kanssa, ja Norjan hiihtopiireille päätös oli shokki.

Keskieurooppalaisissa päätös herätti katkeruutta Norjaa kohtaan, sillä siellä oltiin siinä uskossa, että Norjan hiihtoliitto oli kaikessa hiljaisuudessa valmistellut asian. Näin pohjoismaalaiset estäisivät parhaiten alppimaiden pujottelu- ja syöksyhiihtäjien osallistumisen olympialaisiin talvikisoihin. Päätös aiheutti kiivaan lehtikirjoittelun Sveitsissä, Itävallassa ja Ranskassa. Arnold Luun julkaisi painetun vihkosen, jonka hän lähetti kaikkien maitten hiihtoliitoille ja FIS:n johtokunnan jäsenille⁴⁴. Hänen mielestään FIS:n olisi luovuttava olympialaisista kisoista. Heti kun KOK:n päätös tuli tunnetuksi, ryhtyi FIS:n puheenjohtaja Östgaard neuvottelemaan asiasta, mutta KOK pysyi tiukasti päätöksessään.

Kun olympiakysymys sai aikaan lukuisia mielipiteitä, päätti FIS:n pääsihteeri, norjalainen Smith-Kiel⁴⁵ kutsua kansallisten liittojen edustajat epäviralliseen neuvonpitoon. Suomesta kokoukseen osallistui Armas Palamaa. Kokouksen tuloksena FIS:n jäsenmaat osallistuisivat vuoden 1936 olympialaisiin talvikisoihin Garmisch-Partenkirchenissä, joiden yhteydessä pidettiin FIS:n mestaruuskisat mäkihypyssä, 50 ja 18 kilometrin sekä viestin hiihdoissa ja yhdistetyn kisassa. Maat osallistuvat myös olym-

pialaisten syöksy- ja pujotteluhiihtoihin, mutta palkatuilla hiihdonopettajilla ei ollut osallistumisoikeutta kisoihin. FIS:n syöksy- ja pujotteluhiihtomestaruudet laskettiin olympialaisten jälkeen Innsbruckissa pidettävissä FIS:n kisoissa.⁴⁶

KOK oli myötämielinen alppilajeille, mutta käveli FIS:n päätösten yli ammattilaiskysymyksessä. KOK päätti, että hiihdonopettajat eivät voi osallistua olympiakisoihin, koska heidät laskettiin ammattilaisiksi. Vastalauseena päätökselle Sveitsin ja Itävallan edustajat päättivät boikotoida vuoden 1936 olympiakisoissa alppilajeja. Kisojen jälkeen tunteet kuumenivat niin, että uhkana oli, että vuoden 1940 kisoissa ei kilpailtaisi hiihtolajeissa lainkaan.⁴⁷

Kansainvälinen hiihtoliitto piti kokouksensa Helsingissä helmikuussa 1938. Suomen Hiihtoliitto oli jättänyt kokoukselle ehdotuksen, että siirryttäisiin yksi maa, yksi ääni periaatteeseen. Asiasta ei äänestetty, vaan kokous toivoi, että sekä Suomessa että Tshekkoslovakiassa asia saataisiin sovittua. SFS:n vuonna 1939 Kokkolassa pidetty liittokokous totesi tilanteen. Hiihtoliitto oli nyt Suomen edustajana Kansainvälisessä hiihtoliitossa, vaikka SFS onkin itsenäinen liitto. Liitojen välille saatiin kuitenkin aikaan sopimus, jonka nojalla kummankin liiton urheilijat voivat osallistua toistensa kisoihin. FIS:n päätöksellä SFS:n urheilijat tarvitsivat Suomen Hiihtoliiton myöntämän luvan kilpaillessaan ulkomailla.⁴⁸

Vuoden 1939 hiihdon MM-kilpailut järjestettiin Puolan Zakopanessa, jonne Suomen Hiihtoliitto päätti lähettää kymmenen hiihtäjää, kolme mäenlaskijaa ja kolme yhdistetyn edustajaa. Lisäksi johtokunnan kokouksessa todettiin, että Karl Ebb osallistuu omalla kustannuksellaan MM-pujotteluun, johon Hiihtoliitto päätti hänet ilmoittaa. Toiseksi pujottelijaksi valittiin yhdistettyyn nimetty Kalervo Kaplas.⁴⁹ Hiihtoliiton ja SFS:n välisestä edustus-oikeudesta koskevista erimielisyyksistä huolimatta SFS nimesi Gunnar Stenforsin edustajakseen Zakopan alppilajeihin. SFS:n puheenjohtaja Ragnar Krogius hankki tämän jälkeen Kansainväliseltä hiihtoliitolta vahvistuksen Stenforsin osallistumiselle.⁵⁰

Vuoden 1940 talviolympiakisat piti järjestää Sapporossa, Japanissa, mutta Japanin ja Kiinan välinen sota pakotti siirtämään kisat. Uudeksi kisaisännäksi valittiin Sveitsin St. Moritz, mutta hiihdonopettajien ammattilaiskysymys roihahti uudelleen liekkeihin ja esti hankkeen. Vapaaehtoiseksi kisajärjestäjäksi ilmoittautui heinäkuussa 1939 Saksan

Garmisch-Partenkirchen, mutta muutaman kuukauden kuluttua alkanut maailmansota esti kisojen järjestämisen. Vuonna 1941 pidettiin MM-kilpailut Italian Cortina d'Ampezzossa, jonne Suomen Hiihtoliitto 18 kilometrin hiihtoon 12 miestä, viestiin kahdeksan, mäkihyppyyn kahdeksan, yhdistettyyn viisi sekä syöksy- ja pujotteluhiihtoon yhden miehen. Cortinan kisojen MM-arvo peruutettiin heti toisen maailmansodan jälkeen vuonna 1946 XVI FIS-kongressissa Paussa Ranskassa vähäisen osallistujamäärän takia.⁵¹

Norjan ja Ruotsin vanavedessä

Suomalaisten hiihtovaikuttajien taival kansainvälisissä hiihtokabineteissa alkoi vuonna 1911 Tukholmassa, jolloin kansainvälisiä suhteita hoiti käytännössä Liitto Suomen Hiihtourheilun edistämiseksi, ja etenkin sen ruotsinkieliset jäsenet. Liiton toiminta hiipui kuitenkin varojen puutteeseen ja johtajan paikan hiihtopolitiikassa otti Suomen Voimistelu- ja Urheiluliiton hiihtojaosto, joka liittyi Kansainväliseen hiihtokomissioon 1915. Käytännössä suomalaisten aktiivinen osallistuminen siirtyi sisällissodan takia 1920-luvulle.

Ennen toista maailmansotaa Suomi tuki kansainvälisessä hiihtopolitiikassa Norjaa ja Ruotsia, joiden kanssa oli myös vilkkaat kilpailijavaihto. Pohjoismaisissa kokouksissa päätettiin yhteiset tavoitteet, joita olivat miesten maastohiihdon ja mäkihypyn puolustaminen sekä muiden hiihtolajien mukaanoton estäminen tai jarruttaminen. Poliitikka toimi 1930-luvulle asti, kunnes alppihiihto – Pohjoismaiden vastustuksesta huolimatta – otettiin mukaan FIS:n virallisiin lajeihin. Sen myötä keskieurooppalaiset hiihtoliitot miehittivät merkittävät paikat Kansainvälisen hiihtoliiton päätöksenteossa.

Viitteet

1. *Suomen urheilulehti 1907*. X:s vuosikerta. Helsinki. s. 44 – 45.
2. Ruotsinkieliseltä nimeltän Förbundet för Skididrottens Främjande i Finland.
3. Suomen urheiluarkisto (SUA), Liitto Suomen hiihtourheilun edistämiseksi (LSHE), B-sarja, pöytäkirja perustamiskokouksesta 17.11.1907 ja yleisestä kokouksesta 26.1.1908. Katso myös Eljanko, Harri & Kirjavainen, Jussi 1969: Suomen hiihdon historia 1886–1968. Porvoo.s. 7475. Heidän mukaansa Liitto Suomen Urheilun edistämiseksi olisi perustettu vasta 28.2.1908 Helsingin talviurheilujuhllilla, päivää pidetään nykyisen Suomen Hiihtoliiton (perustettu 1931) vuosipäivänä.
4. Kanerva, Jari: *Alppihiihdon alkutaival – pujottelu- ja tunturihiihto Suomessa 1920-luvulta 1960-luvulle*. Kuopio 2011, 165.
5. Eljanko, Harri & Kirjavainen, Jussi: *Suomen hiihdon historia 1886–1968*. Porvoo 1969, s. 76.
6. Eljanko & al. 1969, 77.
7. SUA, LSHE, D-sarja ja E-sarja.
8. Allen, E, John B & Theiner Egon: *FIS 100 Years of International Skiing*. Austria 2010, s. 47–48.
9. Allen, E. John B: *The Culture and Sport of Skiing. From Antiquity to World War II*. Amherst 2007, s. 185
10. Kreivi Louis Pehr Sparre (3.8.1863 Gravellona, Italia – 26.10.1964 Tukholma) oli ruotsalainen taidemaalari ja muotoilija, joka teki merkittävän uran Suomessa jugendin ja kansallisromantiikan parissa. Hän matkusteli maalausretkillä Karjalassa Akseli Gallen-Kallelan, Emil Wikströmin ja muiden karelianistien kanssa. 1890-luvun lopulla hän keskittyi taideteollisuuteen ja perusti Porvooseen Iris-huonekalu- ja keramiikkatehtaan, jonka johtoon kutsui Alfred Finchin. Hän myös osallistui Porvoon vanhan keskustan rauhoittamiseen ja entisöimiseen. Viimeiset vuotensa hän vietti Ruotsissa. Louis Sparre ohjasi vuonna 1907 ensimmäisen suomalaisen elokuvan nimeltään Salaviinanpolttajat yhdessä Teuvo Puron kanssa. Louis Sparren puoliso (vuodesta 1893), koristemaalari Eva Sparre (1870-1958) oli marsalkka C. G. E. Mannerheimin sisar. (http://fi.wikipedia.org/wiki/Louis_Sparre (luettu 26.1.2009)); SUA, LSHE, D-sarja, Protokoll, gefahrt bei dem zweiten internationalen Skikongresse in Stockholm am 20 März 1911.
11. SUA, LSHE, B-sarja.
12. FIS Bulletin Nr. 137 – 2/1999.
13. Tikander, Vesa: *Pohjolan isännät ja etelän herrat*. Viestinviejät, Tositarinoita talviolympialaisista. Suomen Urheilumuseosäätiön julkaisuja n:o 31. Toim. Riitta Hannula ja Pekka Honkanen. Helsinki 2005, s. 16
14. Tikander 2005, 16.
15. *Suomen Urheilulehti* 20.10.1920.
16. *Suomen Urheilulehti* 30.1.1922.

17. Tikander 2005, 18.
18. *Suomen Urheilulehti* 13.2.1922.
19. *FIS Bulletin* Nr. 137 — 2/1999.
20. *Suomen Urheilulehti* 19.11.1923; Itä-Suomen yliopisto (ISY), Paltamo, Terho: *Suomen hiihtourheilun kansainväliset suhteet vuosina 1918–1932*. Suomen historian laudaturtutkielma Joensuun korkeakoulussa 1980, s. 66.
21. Sevon, Enzo: *Finlands Svenska Skidförbund 1921–1981*. Lovisa 1982, s. 32.
22. Levälahti, K.E.: *Levä jatkaa urheilusta. Muistelmia, mietteitä, arvostelua*. Hämeenlinna 1951, s. 214–216.
23. Nordenson, Carl: *8:e Internationella skidkongressen*. På Skidor 1925. Föreningens för skidlöpningens främjande i Sverige årskrift. Hälsingborg 1924, s. 234; *FIS Bulletin* Nr. 137 – 2/1999.
24. Sevon 1982, 33.
25. Viita, Ossi: *Menestyksen taustalla*. Sadan vuoden olympiadi. Suomalaisen olympialiikkeen historia. Porvoo 2007, s. 51.
26. Nordenson 1924, 231–234.
27. Tikander 2005, 1920.
28. *FIS Bulletin* Nr. 137 – 2/1999.
29. 29 Aro, Toivo: *Kansainvälisen hiihtoliiton (FIS) kongressi*. Salpausselkä – Holmenkollen (Suomen hiihto II). SVUL:n hiihtojaoston julkaisu. Toimittanut Lauri Santala. Porvoo 1926, s. 253. (s. 253); Nordenson, Carl: *IX Internationella skidkongressen I Lahtis*. På Skidor 1927. Föreningens för skidlöpningens främjande i Sverige årskrift. Malmö 1926, s. 230–231.
30. Hiihtolajeista mukana olivat pohjoismaiset lajit, mutta ei alppihiihtolajit (syöksy ja pujottelu).
31. Aro, Toivo: *Yleiskatsaus*. Olympialaiskisat Amsterdamissa 1928. Toim. Martti Jukola. Porvoo 1928, s. 178–179.
32. SUA: Suomen Voimistelu- ja Urheiluliitto, Hiihtojaosto (SVUL), kirjeenvaihto 1926. The Ski Club of Great Britain, Technical Committee 27th April, 1926.
33. Lunn, Peter: *The Guinness Book of Skiing*. Enfield 1983, s. 29.
34. *FIS Bulletin* Nr. 137 – 2/1999.
35. SUA; SVUL; Hiihtojaosto, Asiakirjat 1928; X Internationaler Ski-Kongress 1928, Protokoll der Sitzungen vom 14. und 16. Februar 1928 in St. Moriz, Schweiz. Satzungen des Internationalen Skiverbandes (FIS). Asiapapereissa on mukana käännös, josta lainaus; *FIS Bulletin* Nr. 137 – 2/1999.
36. *FIS Bulletin* Nr. 137–2/1999.
37. *FIS Bulletin* Nr. 137–2/1999. Vaage, Jakob: *History Corner – Slalom Jubilee*. –*FIS Bulletin* Nr. 79/1980.
38. Holt, Richard: *An Englishman in the Alps: Arnold Lunn, Amateurism and the Invention of Alpine Ski Racing*. The International Journal of the History of Sport, Vol. 9 No. 3/1992. (s. 427); Vaage 1980, 44; *Suomen Urheilulehti* 13.2.1929.
39. ISY, Paltamo 1980, 87.
40. *FIS Bulletin* Nr. 137–2/1999.

41. Vaage 1980, 44.
42. LHM, SHL, IICa:6, Cd:2, Sekalaiset pöytäkirjat 1933–1977, Pöytäkirja pohjoismaitten hiihtokonferenssista Lahden kaupungin talo 24.25.8.1933.
43. LHM, SHL, IFd:1, Fc:1, FIS-kirjeenvaihto 1932–1945, FIS-komitee für abfahrt und slalom 22.4.1934. Alakomitean jäsenet: kreivi Aldo Bonacossa, Milano; paroni Peter de Fort, Berliini/Garmisch; Arnold Lunn, Lontoo; tohtori Franz Martin, Wien, sihteeri; tohtori Walter Amstutz, St. Moritz, esittelijä.
44. LHM, SHLa, IFc:1; Dc:5; A – Italia; 1932–1973 Arnold Lunnin avoin kirje kaikille FIS:n jäsenille. Kirje saapunut Hiihtoliiton toimistoon 10.7.1935.
45. Hän oli Norjan ulkoasiainministeriön kansliapäällikkö.
46. Palmros, Armas: *Saadaanko vuoden 1938 kongressikisat Suomeen?* Voimistelu ja urheilu 18/1935.; LHM, SHLa, IFd:1, Fc:1, FIS-kirjeenvaihto 1932–1945, FIS:n kiertokirje 7/1935 (lokakuu 1935)
47. Wallechinsky, David: *The Complete Book of the Winter Olympics*. 2002 Edition. Aurum Press London 2001, s. xii.
48. Sevon 1982, 4344.
49. Suomen Hiihtoliiton arkisto (SHLa), Johtokunta 10.12.1938 ja 22.1.1939
50. *Fjällskidarklubben-37 r.f. 1937–1987*. 1987, s. 105.
51. SHLa, Johtokunta 6.1.1941; Kanerva, Jari: *Naisten luikertelusta miesten slalomiin. Suomalainen alppihiihto 1920-luvulta 1950 luvulle*. Taidetta ja tehdasurheilua. Suomen urheiluhistoriallisen seuran vuosikirja 2005. Ateena Kustannus Oy. Jyväskylä 2005, s. 71–72; FIS Bulletin Nr. 137 –2/1999; Suomen Urheilulehti 10/1941 (6.2.1941).